

Valtakunnallisen työpajayhdistys ry:n lausunto Opetushallitukselle ohjauksen ja kasvatuksen tutkintorakenteen muutosehdotuksista

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry pitää nykyisen tutkintorakenteen tarkastelutyötä tärkeänä ja tavoitetta laaja-alaisten ja joustavampien tutkintojen muodostamiseen tarpeellisena. Pyrkimystä välttää päällekkäisyyttä, lisätä tutkintorakenteen joustavuutta sekä määritellä koulutusta työelämässä ilmenevien osaamistarpeiden mukaisesti pidetään hyvinä tavoitteina vireillä olevalle uudistukselle.

Yhdistys keskittyy lausunnossaan esityksen osaan B, jossa käsitellään lisäkoulutusten muutosehdotuksia. Työpajatoiminnan näkökulmasta esityksessä on kaksi erityistä intressiä; uutena esiteltävä työelämäohjauksen ja -valmennuksen ammattitutkinto sekä työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon mahdollinen siirto sosiaali- ja terveystieteiden tutkintorakenteesta humanistisen ja kasvatustieteiden tutkintorakenteeseen sekä edelleen sen mahdollinen yhdistäminen muiden humanististen ja kasvatustieteiden erikoisammattitutkintojen kanssa laajemmaksi kokonaisuudeksi.

Nykyisen erikoisammattitutkintorakenteen haasteet

Työpajatoiminnassa työskentelee vuosittain yli 2 200 työpajatoiminnan ammattilaista¹, joita ovat työvalmentajat (n=1 000), yksilövalmentajat (n=500), etsivän nuorisotyön työntekijät (n=190), työpajatoiminnan johtajat (n=180), kehittäjät ja suunnittelijat (n=90), muut hallinnon ammattilaiset (n=90) sekä muut työntekijät (n=230). Hieman vajaalla puolella työpajojen henkilöstöstä on korkea-asteen² koulutus. Yksilövalmentajista lähes 75 prosentilla on korkea-asteen koulutus, samoin kuin työpajatoiminnan johtajilla ja toiminnan kehittäjillä sekä suunnittelijoilla. Työvalmentajista hieman reilulla kahdella kolmanneksella on sen sijaan koulutuksena toisen asteen ammatillinen tutkinto ja vajaalla kolmanneksella on suoritettuna korkea-asteen tutkinto. Nykyinen, lähinnä työvalmennuksen erikoisammattitutkintoon perustuva alan erityistä osaamista vahvistava koulutus rakenne kohdistuu työpajatoiminnan näkökulmasta osin ohi keskeisimmän koulutuspotentiaalin. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkintona se palvelee parhaiten lähinnä yksilövalmentajia sekä suunnittelija-kehittäjäammattilaisia, joilla on jo useimmiten humanististen-, kasvatustieteiden- tai sosiaali- ja terveystieteiden koulutus, ja jotka ovat johtajien ohella työpajatoiminnan koulutetuimmat ammattiryhmät. Ammatillisen osaamisen vahvistamista valmennus-, ohjaus- ja kasvatustyössä tarvitaan erityisesti työvalmentajille, joiden ammatillinen koulutus ja muu hankittu erityinen osaaminen suuntautuvat useimmiten muille aloille, kuin edellä mainitut humanistiset-, kasvatustieteiden- tai sosiaali- ja terveystieteiden alat. Tästä erilaisesta koulutustaustaorientaatiosta on myös käytännössä paikoin muodostunut este erikoisammattitutkintoon tähtäävään koulutukseen hakeutumiselle ja koulutuksessa pysymiselle.

Huomioita esitetystä uudesta tutkintorakenteesta

Yhdistys kannattaa uutena esitettävää työelämäohjauksen ja -valmennuksen ammattitutkinnon luomista tutkintorakenteeseen. Yhdistys perustelee uuden tutkinnon tarvetta nimenomaisesti edellä kuvatulla tarpeella, työvalmentajien ohjaus- ja valmennusosaamisen vahvistamisella. Tällä osaamisella olisi

¹ OKM/TPY ry, Valtakunnallinen työpajakysely 2015.

² Tällä tarkoitetaan tässä vähintään AMK-tutkintoa, ylempää AMK-tutkintoa, kandidaatin tutkintoa tai maisterin tutkintoa.

vaikutusta koko työpajatyön kehittymiseen ja vahvistumiseen tulevaisuudessa. Hyvin rakennettuna työelämäohjauksen ja -valmennuksen tutkinto palvelisi erityisen hyvin siis työvalmentajien eli työpajatoiminnan suurimman ammattiryhmän ammatillista täydennyskoulutustarvetta.

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen työpajakentälle tekemän pienimuotoisen selvityksen perusteella työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon kehittämistarve liittyy erityisesti sen sisältöjen kehittämiseen, jotta tutkinto vastaisi sisällöltään jatkossa nykyistä paremmin työpaja-ammattilaisten täydennyskoulutustarpeisiin. Yhdistys näkeekin, että myös tämän tutkinnon sisällöllinen kehittäminen vastaamaan aitoja työelämän tarpeita on ensi arvoisen tärkeää. Esityksessä ei tässä vaiheessa avata sisältöjä, vaan ne tulevat erikseen käsittelyyn myöhempänä ajankohtana.

Tutkinnon mahdollisessa siirrossa humanistiselle ja kasvatusalalle voidaan nähdä joitakin haasteita. Nykyisellään työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon suorittaneet lasketaan osaksi sitä henkilöstöä, joka on suorittanut sosiaali- ja terveysalan tutkinnon. Tämän henkilöstön osuudella on käytännön merkitystä erinäisten palveluiden tuottamisessa silloin, kun työpajaorganisaatio toimii nykyisillä tilaaja–tuottaja-markkinoilla palveluiden tuottajana. Tästä näkökulmasta yhdistys pitää parempana työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon säilyttämistä sosiaali- ja terveysalan tutkintorakenteessa ja esittää sen mahdollista tarkastelua yhdessä muiden sosiaali- ja terveysalan erikoisammattitutkintojen kanssa tutkintorakenteen tiivistämisen ja laaja-alaistamisen näkökulmasta.

Toisaalta on todettava, että tutkinto on tutkintorakenteessa verrattain uusi, eikä se ole vielä täysin vakiintunutta asemaansa työpajakentällä, vaikka koulutuksen kautta hankittua ja osoitettua osaamista siellä arvostetaankin. Jos erikoisammattitutkinnon siirto humanistiselle ja kasvatusalalle on lähtökohtainen edellytys uuden työelämälähtöisen ammattitutkinnon syntymiselle, ei yhdistys erityisesti vastusta erikoisammattitutkinnon siirtoa. Tärkeää kuitenkin on, että myös työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon sisältöä kehitetään jatkossa vastaamaan entistä paremmin myös työpajahenkilöstön todellisia täydennyskoulutustarpeita eikä muodostuvasta uudesta, laajemmasta ohjauksen ja kasvatuksen erikoisammattitutkinnosta suljeta ulos nykyisen koulutuksen sisältämää erityistä työelämään suuntautuvaa orientaatiota. Mikäli työvalmennuksen erikoisammattitutkinto päädytään yhdistämään ohjauksen ja kasvatuksen erikoisammattitutkintoon, yhdistys näkee, että työvalmennus tulisi säilyttää osaamisalana muodostuvan laajemman erikoisammattitutkinnon sisällä.

Kokonaisuudessaan Valtakunnallinen työpajayhdistys pitää erittäin tärkeänä koulutusjärjestelmän yksinkertaistamista sekä opiskelijan kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisten ja joustavien opintokokonaisuuksien sekä koulutusväylien muodostumista.